

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 1.Pf.20.392/2021/11/II.

A felperes: felperes, felperes címe

A felperes képviselője: dr. Nagy Emese pártfogó ügyvéd, ügyvéd címe

Az alperesek: I.r. alperes I. rendű,

II.r. alperes, II.r. alperes címe., II. rendű,

III.r. alperes, III.r. alperes címe., III. rendű

Az alperesek képviselője: a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter, cím, képviseli: dr. Fiatal Éva jogtanácsos, aki az I. rendű alperest képviseli,

dr. Jungbert Zsófia kamarai jogtanácsos, II.r. alperes címe., aki a II. rendű alperest képviseli,

dr. Batki Nikolett kamarai jogtanácsos, III.r. alperes címe., aki a III. rendű alperest képviseli

A per tárgya: személyiségi jog megsértésének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 71.P.20.898/2019/48.

í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. Megállapítja, hogy a III. rendű alperes a felperes emberi méltóságát az 514. és 518. zárkában történő elhelyezés során az önálló szellőzésű illemhely biztosításának hiányával is megsértette. A III. rendű alperest terhelő marasztalás összegét 400.000 (négysszázezer) forintra, a felperes kereseti illetékfizetési kötelezettségét 609.000 (hatszázkilencezer) forintra felemeli, az államot terhelő kereseti illeték összegét 24.000 (huszonnégyezer) forintra leszállítja.

Az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 15.000 (tizenötezer) forint, a III. rendű alperesnek 100.000 (százezer) forint másodfokú perköltséget, továbbá az államnak a nemzeti adó- és vámhivatal felhívására az ott megjelölt módon, határidőben és számlára 468.000 (négysszázhatvannyolcezer) forint fellebbezési illetéket. A fennmaradó 50.000 (ötvenezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

A felperest képviselő pártfogó ügyvéd munkadíjának viselésére a felperes 90%-ban, a III. rendű alperes 10%-ban köteles.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] A fellebbezés szempontjából releváns tényállás szerint a felperes 2014. november 30-tól őrizetben, 2014. december 2-től előzetes letartóztatásban volt. Ez utóbbi kényszerintézkedés végrehajtására a III.r. alperes II., illetve III. objektumában került sor, ahol a felperes 2015. december 2-ig bizonyos megszakításokkal tartózkodott. A III. rendű alperes a felperes számára 340 napon keresztül nem biztosította a megfelelő méretű elhelyezést.

[2] A felperes a fogvatartási körülmények miatt elszenvedett személyiségi jogsértések miatt támasztott keresetet az alperesekkel szemben. Az I. rendű alperessel szemben annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes elmulasztotta a büntetés-végrehajtás keretei között a fogvatartottak megalázó életkörülményeinek kiküszöböléséhez szükséges intézkedések megtételét, ezzel megsértette a felperes emberi méltóságát. A II. rendű alperes elmulasztotta a túlsúlyolt elhelyezés megszüntetésével kapcsolatos konkrét intézkedéseket, e magatartásával pedig megsértette a felperes emberi méltóságát és hozzájárult ahhoz, hogy alapvető emberi jogai sérüljenek, fogvatartása alatt a túlsúlyolt elhelyezésből adódóan egészsége, mentális és fizikai épsége veszélyeztetve legyen a perbeli időszakban. Kérte, hogy a bíróság kötelezze a II. rendű alperest arra is, hogy a jogsértésben marasztalás megállapítását saját költségén hozza nyilvánosságra.

[3] A III. rendű alperessel szemben kérte annak megállapítását, hogy a fogvatartás során nem biztosította számára a jogszabályok által előírt 4 m² mozgásteret, valamint az illemhely szellőzését, a felperes poloskacsípéseket szenvedett el, az intimszféra hiánya pedig egészségét, mentális és fizikai állapotát rontotta, veszélyeztette, sértette emberi méltóságát, alapvető emberi jogait.

[4] Kérte, hogy a bíróság kötelezze a III. rendű alperest 5.050.000 forint sérelemdíj, valamint az alpereseket egyetemlegesen a felmerült perköltsége megfizetésére.

[5] A kereset ténybeli alapjaként adta elő, hogy az előzetes letartóztatás során a III. rendű alperes nem biztosította részére a fogvatartás idején hatályos jogszabályokban előírt minimális nagyságrendű mozgásteret, valamint a II. objektum 508-as és 514-es zárkájában az illemhely szellőzését sem. Bizonyítékként jelölte meg a Fővárosi Főügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Osztályának ügyszám/6. számú határozatát. A panasz alapján megállapították, hogy az említett zárkákban a mellékhelyiségek nem szellőzőek.

[6] Előadta, hogy 2014 decemberében a III. objektum 3229-es zárkájában, majd 2015. március elején a 3240-es zárkában is elszaporodtak a poloskák, amely állapotot jelezték a nevelőnek, azonban rovarirtás nem történt. A rendszeres poloska- és csótányirtás a büntetés-végrehajtási intézetben a perbeli időszakban nem valósult meg, csak általános tisztítószer állt rendelkezésére a védekezéshez. A zárkák hőmérséklete télen alacsony, nyáron – a rossz szellőzés miatt – magas volt, amit a III. rendű alperes nem ellenőrzött rendszeresen. A felperes pajzsmirigybetegsége miatti speciális étrendben nem részesült, a neonvilágítás pedig rontotta látását. Sérelmezte, hogy heti három alkalommal, rövid ideig volt csak lehetősége fürödni, továbbá előfordult, hogy a szabad levegőn való tartózkodás során – mivel nem volt eső elleni védelem – esőben kellett sétálnia.

[7] Keresete jogszabályi alapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (1)-(2) bekezdését, a 2:43. § a) és c) pontját, a 2:51. § (1) bekezdés a) és c) pontját, továbbá a 2:48. § (1) és (2) bekezdését jelölte meg. Hivatkozott az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: EJE) és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 1. cikkére, az Alaptörvény Q cikkére, az I. cikk (1) bekezdésére, a II. cikkére, a III. cikk (1) bekezdésére, a C. cikk (3) bekezdésére, a G cikk (2) bekezdésére, a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv. tvr.) 5. § (1) és (2) bekezdésére, a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 3. §-ára, az 5. § (1)-(2) bekezdésére, az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) számú AB határozatára, a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: Bv. sztv.) 4-5. §-ára.

[8] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. A felperes személyiségi jogait nem sértette meg, a kényszerintézkedés elrendelésében, végrehajtásában az I. rendű alperes nem vett részt, neki kárt nem okozott, ezért sérelemdíj fizetésére sem kötelezhető. Az önálló jogi személyiséggel rendelkező büntetés-végrehajtási szervek által okozott károkért az I. rendű alperest kártérítési felelősség nem terheli, a Bv. tvr. 35. § (1) bekezdése alapján a szabadságvesztés végrehajtása során az elítéltet ért kárért a Ptk. szerint a büntetés-végrehajtási szervezet felelős.

[9] A II. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Jogi álláspontja szerint Bv. sztv. 2. § (5) bekezdése alapján a büntetés-végrehajtási intézetek jogi személyek, míg a II. rendű alperes a 2. § (2) bekezdés szerint a bv. szervezet központi vezető szerve. A büntetés-végrehajtási intézetek a II. rendű alperestől elkülönülten működnek, az általuk elkövetett jogsértésekért a II. rendű alperest helytállási kötelezettség nem terheli. Ebből következően a felperest érintő elhelyezési, ellátási körülményekben sem terheli felelősség, jogsértés hiányában pedig a sérelemdíj alkalmazásának alapfeltétele hiányzik, még az esetleges károkozás sem állhat ok-okozati összefüggésben a II. rendű alperes tevékenységével.

[10] A III. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes esetében nem állt fenn olyan helyzet, amely a befogadás megtagadását lehetővé tette volna, noha az intézet telítettsége a perbeli időszakban igen magas volt, esetenként a 150%-ot is meghaladta. A 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet, valamint a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 2015 márciusáig olyan szabályozást tartalmazott, hogy a fogvatartottak számára „lehetőleg” kellett biztosítani a meghatározott mozgásteret. Az 508-as és az 514-es zárkákkal kapcsolatban előadta, hogy azok szellőzése szellőzőrácsos megoldott, így a zárkák az ablak nyitásával szellőztethetőek. A zárkák hőmérsékletét rendszeresen ellenőrzik, télen fűtöttek, nyáron pedig lehetőség van az ételbeadó nyílás és az ablak nyitvatartására. 2014-ben a rovarokat esetenként irtották, amikor a fogvatartottak poloskák jelenlétét jelezték. A felperes ezt egyik zárkával kapcsolatban sem kérte és panaszt sem jelentett be. A fürdést a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő gyakorisággal biztosította a III. rendű alperes a fogvatartottak részére. Álláspontja szerint a felperes kereseti kérelmében nem adta elő, hogy mi a sérelemdíj iránti igényének az alapja, nem igazolta sem a személyiségi jogsértés tényét, sem pedig annak mértékét.

[11] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a III. rendű alperes azzal, hogy 2014. december 3. napjától 2014. december 18. napjáig, 2014. december 19. napjától 2014. december 23. napjáig, 2014. december 24. napjától 2015. január 5. napjáig, 2015. január 6. napjától 2015. január 19. napjáig, 2015. január 20. napján, 2015. január 21. napjától 2015. február 1. napjáig, 2015. február 2. napjától 2015. február 8. napjáig, 2015. február 9. napjától 2015. február 10. napjáig, 2015. február 11. napján, 2015. február 12. napjától 2015. február 16. napjáig, 2015. február 17. napján, 2015. február 18. napjától 2015. március 8. napjáig, 2015. március 9. napjától 2015. március 11. napjáig, 2015. március 17. napjától 2015. április 15. napjáig, 2015. április 16. napján, 2015. április 17. napjától 2015. április 19. napjáig, 2015. április 20. napjától 2015. április 26. napjáig, 2015. április 27. napján, 2015. április 28. napjától 2015. május 4. napjáig, 2015. május 5. napjától 2015. május 20. napjáig, 2015. május 21. napjától 2015. június 7. napjáig, 2015. június 8. napjától 2015. június 11. napjáig, 2015. június 12. napjától 2015. június 18. napjáig, 2015. június 19. napjától 2015. június 23. napjáig, 2015. június 26. napjától 2015. július 16. napjáig, 2015. július 17. napjától 2015. július 30. napjáig, 2015. július 31. napjától 2015. augusztus 2. napjáig, 2015. augusztus 3. napjától 2015. augusztus 18. napjáig, 2015. augusztus 19. napjától 2015. szeptember 1. napjáig, 2015. szeptember 2. napjától 2015. szeptember 3. napjáig, 2015. szeptember 4. napjától 2015. szeptember 9. napjáig, 2015. szeptember 10. napjától 2015. szeptember 17.

napjáig, 2015. szeptember 18. napjától 2015. szeptember 20. napjáig, 2015. szeptember 21. napjától 2015. október 18. napjáig, 2015. október 19. napjától 2015. november 4. napjáig, 2015. november 5. napján, 2015. november 6. napjától 2015. november 26. napjáig, 2015. november 27. napjától 2015. december 1. napjáig terjedő időszakban a felperest fogvatartása alatt nem olyan zárkákban helyezte el, amelyekben részére a legalább 4 m² mozgástér biztosított lett volna, megsértette a felperes emberi méltóságához fűződő személyiségi jogát.

[12] Kötelezte a III. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 376.800 forintot, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felperest a III. rendű alperes javára 214.820 forint, az I. rendű és a II. rendű alperes javára személyenként 70.000-70.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte. A felperest továbbá az állam javára 305.250 forint kereseti illeték megfizetésére kötelezte és megállapította, hogy 24.750 forint le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

[13] A jogvita eldöntésénél relevánsnak tartott jogszabályok körében idézte a Bv. tv. 10/A. §-át, a Bv. sztv. 2. § (5) bekezdését, 6. § (1) bekezdését, a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) és c) pontját, a 2:52. § (1) bekezdését, a 6:548. § (1) és (2) bekezdését.

[14] Az I. rendű alperessel szembeni keresetet azért találta alaptalannak, mert az állam mint a vagyoni jogviszonyok alanya, kizárólag a vagyoni jogviszonyok alapján tartozik kártérítési felelősséggel. Ilyen minőségében az állam személyiségi jogot nem sértett, kárt nem okozott, nem lépett közvetlen jogviszonyba a felperessel. A felperes állított káráért a II. rendű alperes sem felel, mivel a fogvatartás során okozott államigazgatási jogkörben okozott kár megfizetésére perelni a fogvatartást ténylegesen végrehajtó büntetés-végrehajtási intézetet lehet.

[15] A III. rendű alperes védekezése alapján megállapította, hogy a befogadási kötelezettségre történő hivatkozás nem releváns a kimentési okok körében. Ha a jogszabályban meghatározott fogvatartási körülményeket a büntetés-végrehajtási intézet az előírt minimális mozgástér biztosításával nem teszi lehetővé, azzal megsérti a fogvatartott személyiségi jogait. A hatályos magyar szabályozáshoz képest az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban. EJEB) esetjogát tartotta figyelembe veendőnek.

[16] Megállapította, hogy a peresített időszakból a 2015. március 12. napjától 2015. március 16. napjáig és a 2015. június 24. napjától 2015. június 25. napjáig terjedő időszakot kivéve a felperes részére a 4 m² mozgástér nem volt biztosítva, ezért ezekben az időszakokban sérült a felperes emberi méltósága. A rendőrhatalóság által foganatosított elzárás körülményeiért a büntetés-végrehajtási intézet azonban nem felel, így a rendőrségi fogdán eltöltött, 2014. november 30 napjától 2014. december 2. napjáig terjedő időszakra vonatkozó keresetet elutasította. A túlszűfolt körülmények között történt fogvatartásra alapítottan összesen 314 nap időtartamban tartotta alaposnak a felperes keresetét.

[17] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes fogvatartásának egyéb hivatkozott körülményeit pontosan nem adta elő, keresetében a releváns tények állításán túlmenően nem jelölte meg a zárkák szellőzésével, hőmérsékletével, rovarfertőzöttségével, az illemhelyek szellőzésével, a fürdési idővel, az étrenddel kapcsolatos pontos kifogásait, az előadott körülmények bizonyítására nem tett indítványt, így a megjelölt egyéb személyiségi jogok megsértése megállapítására irányuló keresetet elutasította.

[18] A sérelemdíj jogalapját a túlszűfolt fogvatartás köztudomású körülményei, az intimszféra teljes hiánya alapján állapította meg. Az összecszerűség tekintetében az 1.200 forint/nap alapösszeget arra hivatkozással vette figyelembe, hogy a jogalkotó a Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdésében a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő

szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás által előidézett sérelem miatt a perbeli időszakot követően, 2017. január 1-től alkalmazandó jogszabályhellyel 1.200-1.600 forintban állapította meg a megítélhető kártalanítási összeget, a felperes pedig a túlsúlyolt elhelyezésen felül nem bizonyított egyéb hátrányt. Megítélése szerint a felperes sem előnyösebb, sem hátrányosabb helyzetbe nem kerülhet amiatt, hogy az ugyanolyan jogviszonyra vonatkozóan a fenti jogszabályhely az időbeli hatály hiánya miatt nem alkalmazható. Megállapította, hogy felperes sérelmezett fogvatartási körülményei befejeződtek, időben lezárt időszakra vonatkoztak, erre figyelemmel a jogsértéstől való eltiltásra irányuló kérelmet is elutasította.

[19] A perköltségről a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 78. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése, a kereseti illetékről az 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontja és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1)-(2) bekezdése és 15. § (1) bekezdése figyelembevételével döntött.

[20] Az elsőfokú ítélet ellen a felperes és a III. rendű alperes fellebbezett.

[21] A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti tartalommal történő megváltoztatását kérte.

[22] Álláspontja szerint az I. rendű alperessel az Alaptörvény alapján áll jogviszonyban, mint magyar állampolgár, és az Alaptörvény által kijelölt keretbe beletartozik az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartása és védelme, az emberi méltóság sérthetetlensége és a fogvatartott személy emberi jogainak biztosítása is. Jogviszonyt teremtett az állammal az EJEE is. Az államnak nem csak meg kell alkotnia a szükséges jogszabályokat, hanem azok betartását – akár kényszerrel is – biztosítania kell. Erre tekintettel az I. rendű alperes nem csupán a vagyoni jogviszonyok alapján tartozik felelősséggel, hanem a személyhez fűződő jogok biztosítása kapcsán is. Az I. rendű alperesnek tudomása volt arról, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben az alapvető emberi jogokat, a személyhez fűződő jogokat megsértik, ezért felelőssége megállapítható.

[23] Kifejtette, hogy a II. rendű alperes, mint a III. rendű alperest irányító, ellenőrző és felügyelő szerv felelős azért, hogy a perbeli időszakban a III.r. alperes túlsúlyolt elhelyezést biztosított és ennek megoldására semmilyen konkrét intézkedést nem tett.

[24] A III. rendű alperesnél történő elhelyezésével kapcsolatban a szükséges bizonyítási indítványt előterjesztette: a mellékhelyiség szellőzéséről tett állításai igazolására kérte beszerezni a Fővárosi Főügyészség állásfoglalását. A fogvatartása során a nem megfelelő étkezés miatt bekövetkezett testsúlycsökkenésével kapcsolatos orvosi iratok a bv. szervnél lelhetők fel, azokat a III. rendű alperestől beszerezni nem tudta, álláspontja szerint azokat a III. rendű alperesnek kellett volna benyújtania. Előadása szerint tanulmányok igazolják, hogy a zárt térben, huzamosabb ideig történő neonvilágítás miatt látásromlás alakul ki, ezért is történt meg évekkel korábban a neon fénycsövek led világítótestekre történő kicserélése a közintézményekben, kórházakban, szociális intézményekben. Előadta, hogy a lábán mai napig láthatóak a rovarcsípések miatti foltok, aminek kérte a bv. intézetben a lefényképezését, jegyzőkönyvezését.

[25] A felperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli időszak után hatályba lépett jogszabály felhívásával állapította meg a sérelemdíjat. Hivatkozott arra, hogy az EJEB a III.r. alperesben végrehajtott, az alapvető jogokat sértő körülmények között töltött szabadságvesztése kapcsán megállapította a jogsértés tényét, amely miatt – 2 év 7 hónap 15 napra – 11.500 euró jóvátételt ítélt meg. Álláspontja szerint a jogsértés ismétlődésének ezen összeg feletti sérelemdíj megállapítását kell eredményeznie, ezért indokolt az EJEB által számolt 4.320 forint/nap összeg helyett jelen perben 6.000-12.000 forint/nap összeggel számolni.

[26] Az általa fizetendő perköltség összegét eltúlzottnak találta és hivatkozott arra, hogy a II. és a III. rendű alpereseket képviselő jogtanácsosok részére nincs helye munkadíj megállapításának, valamint a bv. intézetben jelenleg nincs lehetősége munkát végezni, így megfelelő jövedelemre sem tesz szert.

[27] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet I. rendű alperesre vonatkozó rendelkezéseinek helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.

[28] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és abból helyes jogi következtetést vont le az I. rendű alperes vonatkozásában. A felperes nem tudta bizonyítani, hogy az I. rendű alperes konkrétan milyen magatartásával okozta a felperes személyiségi jogának sérelmét. Az I. rendű alperes a felperes személyiségi jogát nem sértette meg, így kárt sem okozott neki. A kamarai jogtanácsos tekintetében is alkalmazni kell a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a által meghatározott ügyvédi munkadíj számítására vonatkozó szabályokat.

[29] A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, perköltségigényt nem érvényesített.

[30] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megalapozott döntést hozott, amely során sem anyagi, sem eljárásjogi jogsértést nem követett el. A felperest jogerős ítélet kötelezte szabadságvesztésre, így a Bv. tv. 133. § (2) bekezdés b) pontja alapján túrnie kellett fogvatartása során jogai korlátozását, amelyen túl személyiségi jogai sérelmet nem szenvedtek.

[31] A III. rendű alperes jogorvoslati kérelme az elsőfokú ítélet megváltoztatására és a kereset elutasítására, valamint a felperes perköltségben marasztalására irányult.

[32] Ismételten hivatkozott arra, hogy a felperes befogadásának megtagadására nem volt jogi lehetőség sem a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 12. §-a, sem pedig a Bv. tv. 90. §-a alapján, az elsőfokú bíróság pedig figyelmen kívül hagyta a jogszabályok perbeli időszakban hatályban volt rendelkezéseit, amelyek szerint lehetőség szerint kellett a megfelelő alapterületet biztosítani az elhelyezés jelentős részében.

[33] Megítélése szerint a felperes az emberi méltóságának sérelmével kapcsolatban tényeket nem adott elő, csupán az intimszféra hiányára hivatkozott, amely azonban számadatokkal nem kifejezhető.

[34] Figyelmen kívül hagyta a bíróság azt a tény is, hogy a felperes elhelyezése során – arra vonatkozóan – semmilyen kérelemmel, panasszal nem élt.

[35] A felperes fellebbezése részben alapos, a III. rendű alperes fellebbezése alaptalan.

[36] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelmek és az ellenkérelmek korlátai között bírálta felül, az elsőfokú ítéletnek nem volt jogerőre emelkedett rendelkezése.

[37] Az ítéletnek az I. rendű alperessel szembeni keresetet elutasító rendelkezését a felperes azért támadta, mert álláspontja szerint az I. rendű alperes felelőssége az Alaptörvény által garantált alapvető emberi jogok alapján fennáll, továbbá a felperes és a Magyar Állam között jogviszonyt teremtett az EJEE is.

[38] A Kúria irányadó gyakorlatából kiemelendő elem, hogy az EJEE szerint a részes államok kormányai vállaltak arra kötelezettséget, hogy a joghatóságuk alatt álló minden személy számára biztosítják az EJEE I. fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat. Ebből következően a nemzeti jogalkotás megalkotása útján kell megteremteni az előbbi jogok és szabadságok érvényesülésének és gyakorlásának feltételrendszerét és a jogok

megsértésének jogkövetkezményeit is. Az EJEE címzettjei az érintett kormányok, ezért nincs lehetőség az abban meghatározott jogok egyedi jogvitákban való közvetlen érvényesítésére a nemzeti bíróságok előtt (Kúria Pfv.IV.21.699/2016/4.). Az EJEE-be ütköző magatartások közvetlenül nem szankcionálhatóak, azokhoz az annak alapján meghozott belső jogszabályok megsértése esetén fűződhetnek jogkövetkezmények (Kúria Pfv.III.21.423/2011/13.). Az EJEE által létrehozott EJEB feladata annak biztosítása, hogy az államok tiszteletben tartsák az Egyezményben foglalt jogokat és biztosítékokat. Ebből az is következik, hogy a felperes hivatkozásával szemben az EJEE nem teremtett olyan jogviszonyt az I. rendű alperes és az Egyezményben foglalt jogok sérülése miatt érintett személy – jelen ügyben a felperes – között, amely megalapozná az I. rendű alperes helytállási kötelezettségét a büntetés-végrehajtási intézetekben kialakult fogvatartási körülményeken alapuló igényekért. Az állam helytállási kötelezettségét kimondó jogszabály vagy jogügylet hiányában az I. rendű alperes marasztalására nincs mód, mivel nem lépett közvetlen jogviszonyba a felperessel, ahogy arra az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott.

[39] A polgári perben az sem elégséges a személyiségi jogsértés megállapításához, hogy a felperes az Alaptörvényben garantált alapjogokra hivatkozik. A nemzeti hitvallás utolsó előtti bekezdése szerint az Alaptörvény a jogrend alapja, a magánjogi jogviszonyokban azonban nem közvetlenül érvényesül. Az érvényesülés módját egyrészt a 28. cikk határozza meg, amely szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Másrészt a Magyar Állam önálló jogalanyisággal rendelkezik, feladatait azonban állami szervei útján látja el, ahogy a büntetés-végrehajtással kapcsolatos jogszabályok betartásának ellenőrzése is szervei útján valósul meg. A 2014. december 31-ig hatályos Bv. tv. 35. § (1) bekezdése, majd a 2015. január 1-jén hatályba lépő Bv. tv. 143. § (3) bekezdése alapján az elítéltet ért kárért a bv. szerv felel, amely rendelkezés a Bv. tv. 5. § (2) bekezdéséből következik. Ez utóbbi jogszabályhely szerint a büntetések végrehajtását az állam szervei útján teljesíti. A Kúria számos eseti döntésében kifejtette – ahogy arra az elsőfokú bíróság is hivatkozott –, hogy a fogvatartás során a nem megfelelő körülmények biztosításáért a büntetés-végrehajtási intézet tartozik felelősséggel, az állam a közhatalom gyakorlása során okozott kárért a jogviszony alanya közvetlenül nem lehet (Pfv.IV.21.344/2015/6., Pfv.IV.20.451/2018/9.). Ezért a keresetet az I. rendű alperessel szemben elutasító döntés helytálló.

[40] A II. rendű alperessel szemben előterjesztett kereset tekintetében is okszerűen következtetett az elsőfokú bíróság arra, hogy a büntetés-végrehajtás központi szerve elégtétel adására nem kötelezhető. A büntetés-végrehajtási intézetek önálló jogi személyek, amelyek a Bv. sztv. 6. § (1) bekezdése szerint ellátják a büntetések és intézkedések végrehajtásával járó feladatokat. Erre tekintettel a II.r. alperest az elhelyezési-ellátási körülmények hiányosságaival kapcsolatban jogellenes mulasztás nem terheli, ugyanis közvetlen jogviszonyba – a bv. szervek szolgálati feladatellátásának felügyelete, ellenőrzése és szakmai irányítása, a bv. szervek feladatainak ellátásához szükséges feltételek biztosítása során – a fogvatartottal nem kerül.

[41] Az elsőfokú bíróság a III. rendű alperessel összefüggésben az iratok tartalmával ellentétesen állapította meg, hogy a felperes összesen 314 napot töltött túlszűfolt körülmények között. A személyiségi jogsérelemmel érintett fogvatartás időtartama helyesen 340 nap volt, azonban ezt a felek fellebbezésükben nem sérelmezték, ezért arra – külön törvényi ok hiányában – a felülbírálat sem terjedt ki.

[42] A III. rendű alperes jogorvoslati kérelmében azt hangsúlyozta, hogy a jogsértés megállapításához figyelembe kell venni a felróhatóságot is, különösen a befogadási kényszer és a megfelelő alapterület biztosítása melletti szempontok versengését. Arra hivatkozott, hogy a befogadás megtagadására nem volt jogi lehetősége, továbbá az elsőfokú bíróság figyelmen

kívül hagyta a zárkákban szükséges mozgásterről rendelkező jogszabályok perbeli időszakban hatályos rendelkezéseit.

[43] A Ptk. 2:51. § (1) bekezdésében felsorolt jogkövetkezmények objektív felelősségen alapulnak, vagyis nincs jelentősége annak, hogy a jogsértést elkövető személy felróhatóan járt-e el vagy sem, illetve hogy a felelősség alól ki tudja-e menteni magát (Kúria Pfv.IV.20.459/2019/6.). A Kúria több eseti döntésében is kifejtette és gyakorlata egyértelművé tette azt, hogy a büntetés-végrehajtási intézetet a befogadási kötelezettségre való hivatkozása nem mentesíti magatartásának személyiségi jogokat sértő voltától, erre hivatkozással kártérítési felelőssége sem menthető ki. A személyhez fűződő jogsértés megállapítása akkor is indokolt, ha az elhelyezés körülményei a büntetés-végrehajtási intézetnek nem felróhatóak (Pfv.IV.22.372/2011/9.).

[44] Ugyanígy téves a III. rendű alperes azon értelmezése, amely a korábban hatályos rendelkezésben a „lehetőség szerint” kitételre vonatkozik. A jogszabályban szereplő kifejezés nem értelmezhető egyfajta ajánlásként, hanem kötelezettséget fogalmaz meg a bv. szerv számára a tekintetben, hogy a fogvatartott emberi méltóságát és emberséges bánásmódhoz való jogát tiszteletben tartsa, számára a minimális mozgásteret biztosítsa.

[45] Az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a III. rendű alperes a fogvatartás során megsértette a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát arra tekintettel, hogy – általa sem vitatottan – túlszűfolt zárkákban helyezte el a felperest a 2014. december 3-tól 2015. december 2-ig terjedő időszakban. Ugyanakkor a felperes további elhelyezési sérelmére alapított keresetét arra hivatkozással utasította el, hogy a felperes fogvatartásának egyéb körülményeire vonatkozó tényeket pontosan nem adta elő.

[46] A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet ezzel az indokolással. A felperes 18. sorszámú beadványában részletes tényelőadást tett arról, hogy a II. objektum 514. és 518. számú zárkájában az illemhely önálló szellőzése nem volt biztosított. Ezt a tényt a Fővárosi Főügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Osztályának ügyszám/6. számú határozatával kívánta igazolni. A III. rendű alperes a 2020. december 20-i előkészítő iratában előadta, hogy az említett zárkák szellőzése szellőző rácson megoldott, így a zárka ablakának nyitásával szellőztethető. E nyilatkozatra tekintettel további bizonyítási eljárás lefolytatása szükségtelen volt, azonban a törvényszék tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az illemhelyhasználat körülményeire alapított kérelem nem alapos. Az extrém zsűfolt elhelyezés mellett az illemhely önálló szellőzésének hiánya, az, hogy a zárka légtérén keresztül szellőző illemhelyet kellett a felperesnek használnia, illetve egy ilyen zárkában kapott elhelyezést egyértelműen emberi méltósága sérelmével járt.

[47] A felperes rovarcsípésekkel kapcsolatban tett, szintén a 18. sorszámú beadványában található tényállításai szerint 2014 decemberében a III. objektum 3. épület 3229-es zárkájában jelezte a felügyeletnek, hogy csípéseket szenvedett el, majd 2015 márciusában, a 3240-es zárkában való tartózkodása ideje alatt kérelmi lapon jelezte a nevelőnek a rovarok elszaporodását. Állítása szerint a poloskák irtása 2015. május végéig nem történt meg, fogvatartottként csak általános tisztítószerrel tudott takarítani és a rovarok ellen védekezni. A III. rendű alperes által becsatolt dokumentáció ezt nem támasztotta alá. Az iratok tartalma szerint a felperes a fenti időszakokban az általa hivatkozott zárkákban volt elhelyezve, ugyanakkor sem kérelmet, sem panaszt nem terjesztett elő a rovarfertőzöttséggel kapcsolatban. A felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy fogvatartása során az általa megjelölt magatartással – jelen esetben az irtás elmulasztásával – a III. rendű alperes jogszabálysértően járt el vele szemben. Az általa felajánlott bizonyítás – a lábán látható bőrelváltozások lefényképezése – azonban eleve nem volt alkalmas annak alátámasztására, hogy a büntetés-végrehajtási intézet vele szemben jogellenesen járt el, mert nem volt

alkalmas annak bizonyítására, hogy a rovarcsípéseket az általa állított időben és helyen szenvedte el, illetve azok nyomai láthatóak több évvel később is a végtagján.

[48] Mindezek alapján a felperes rovarfertőzésre alapított személyiségi jogok sérelmével összefüggő keresetének elutasítása – az elsőfokú ítélet indokainak fenti kiegészítésével – érdemben helytálló volt.

[49] A másodfokú bíróságnak abban a kérdésben is állást kellett foglalnia, hogy az élelmezés nem megfelelő, a betegség miatt szükséges diétát figyelmen kívül hagyó volta, a hetente csak korlátozott számban és rövid ideig elérhető tisztálkodási lehetőség, az esőben is a fedetlen sétálóudvaron töltött szabadlevegőn való tartózkodási idő, illetve a zárkában égő folyamatos neonvilágítás sérti-e az emberi méltóságot, az egészséget, illetve megvalósítja-e a megalázó, embertelen bánásmódot.

[50] Az ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes ezeket a körülményeket pontatlanul adta elő, továbbá bizonyításukra indítványt nem tett. Önmagában a fogvatartás sérelmezett körülményeire való hivatkozás – konkrét tényállítás és bizonyítottságának hiányában – sérelemdíj megítélésére nem ad alapot.

[51] A III. rendű alperes a jogszabályi előírásoknak megfelelően biztosította a felperes részére a tisztálkodási lehetőséget, illetve a szabadlevegőn való tartózkodás idejét. A fürdési és szabadlevegőn tartózkodási lehetőség mennyiségével és minőségével kapcsolatos kifogások önmagukban nem minősülnek jogellenes, személyiségi jogot sértő magatartásnak. A neonvilágítás nem valósítja meg az emberi méltóság sérelmét, nem minősül megalázó, embertelen bánásmódnak, függetlenül attól, hogy az egészségre milyen hatást gyakorol. A felperesnek a diétás étrend hiányára való hivatkozása önmagában szintén nem alkalmas sérelemdíj megítélésére, annak hiányában, hogy pontosan előadta és bizonyítékokkal alátámasztotta volna, hogy mely időszakban, milyen vizsgálatot, orvosi kezelést és utasítást követően járt el jogellenesen a III. rendű alperes az étkezése biztosítása során.

[52] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezését részben alaposnak találta a kereset összecszerúségét illető elsőfokú döntés kapcsán. A 2017. január 1-jén hatályba lépett Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdés alkalmazására – ahogy arra a felperes helytállóan hivatkozott – azért nem kerülhet sor, mert a felperes keresetében a 2014. december 3-tól 2015. december 2-ig terjedő időszakban történő fogvatartására alapította a keresetét, a 2016. január 1. előtt megszűnt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt pedig a fogvatartottak kártalanítási igényt nem terjeszthetnek elő. A Bv. tv. 10/A. §-a, valamint ehhez kapcsolódóan a 70/A. §-a, amely a bíróság, a büntetőeljárás bíró által lefolytatandó kártalanítási eljárásra vonatkozik, a 2016. évi CX. törvénnyel módosította a Bv. tv.-t. A sui generis jogintézményre vonatkozó rendelkezések 2017. január 1-jével léptek hatályba. A Bv. tv. 436. § (10) bekezdésében írt átmeneti rendelkezés azonban a kártalanítás lehetőségét kiterjeszti azokra a fogvatartottakra is, akiknek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg, azaz 2016 folyamán. Ez azt jelenti, hogy a 2017. január 1. napjáig véglegesen meg nem szűnt jogsértő elhelyezési körülmények miatt kizárólag kártalanítás igényelhető, míg a legkésőbb 2016-ban megszűnt körülmények esetén a fogvatartott választása szerint indíthat kártalanítási eljárást, vagy kezdeményezhet kártérítési pert. A 2016. január 1. előtt megszűnt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények esetén azonban kizárólag kártérítési per lefolytatásának van helye.

[53] Mivel a felperes az I. rendű alperes bv. intézetből már 2015 folyamán szabadult, a Bv. tv. szerinti kártalanításra e fogvatartással összefüggésben nem volt jogosult.

[54] Az elsőfokú bíróság ezért contra legem értelmezéssel jutott arra a következtetésre, hogy az összecszerúség megállapítására a Bv. tv. 10/A. §-ában meghatározott napi alapösszeg figyelembevételével kerüljön sor. Az elbírálás időszakával és a felperes

„helyzetének” előnyösebb vagy hátrányosabb megítélésével kapcsolatos fejtegetések ezzel összefüggően minden törvényi alapot nélkülöztek.

[55] A sérelemdíj funkciója az átélt személyiségi jogi sérelmekből eredő és a szabadság elvonásával rendszerint együtt járó hátrányokat meghaladó, annál súlyosabb eszmei hátrány kompenzálása. A sérelemdíj összege mindig az eset összes körülményének vizsgálatával, a jogsértéssel közvetlenül okozott hátrány mibenlétének figyelembevételével és a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében meghatározott szempontok mérlegelése alapján határozható meg (Kúria Mfv.X.179/2020/9.). A személyiségi jog megsértésének pszichére gyakorolt hatása minden esetben egyéni, az általánosságban és napi tételben nem fejezhető ki. Ugyanakkor a másodfokú bíróság arra sem látott jogszabályi lehetőséget, hogy a felperes által emberi méltóságot sértő elhelyezési körülmények kompenzálására a felperes által hivatkozott, az EJEB ítéletében meghatározott összegből induljon ki. A Ptk. 2:52. § (1) bekezdése szerint, akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. A (2) bekezdés értelmében a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges. A (3) bekezdés szerint a sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel, egy összegben határozza meg.

[56] A peradatok mérlegelése, a jogsértések súlya és időtartama alapján a felperes által átélt sérelmekkel arányban álló sérelemdíj összegét az ítéltábla 400.000 forintban határozta meg, amely szükséges, egyben elégséges a felperes által elszenvedett személyiségi jogi sérelem kompenzálására.

[57] A fent kifejtett indokokra tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és a III. rendű alperes által fizetendő marasztalás összegét 400.000 forintra felemelte. Ennek megfelelő arányosítással módosította az elsőfokú illetéknek a felperes és az I. rendű alperes által viselendő összegét. A másodfokú eljárásban a felperes és a III. rendű alperes jogorvoslati kérelme alapján kiszámított fellebbezési pertárgyérték figyelembevételével állapította meg a fizetendő illeték összegét. A másodfokú eljárás során a felperes az I. és a II. rendű alperes tekintetében pervesztes, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése, a III. rendű alperessel szembeni 92%-os pervesztességre figyelemmel a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján köteles az alpereseknek megfizetni a másodfokú eljárás során felmerült és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 4. § alapján meghatározott perköltséget. A II. rendű alperes másodfokú perköltség iránti igényt nem terjesztett elő, ezért az ítéltábla a felperes perköltségben történő marasztalását a Pp. 78. § (2) bekezdés alapján a javára mellőzte.

Budapest, 2021. szeptember 9.

Végzné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

dr. Kovács Helga s.k.
előadó bíró

dr. Tóth Gabriella s.k.
bíró